

Política | Actualitzat el 26/01/2020 a les 18:53

Ramon Gual: «L'estat francès és jacobí però, a diferència de l'espanyol, és intel·ligent»

L'historiador de la Catalunya Nord publica un llibre sobre els anys de Pompeu Fabra a l'exili de Prada i, sobre el conflicte polític, determina: "L'arma letal seria una vaga general il·limitada, però per això falta coratge"

Ramon Gual, en una imatge d'arxiu. | Josep M. Montaner

Pompeu Fabra va morir el dia de Nadal del 1948 a Prada. Un grup de catalans exiliats va dur el seu taüt. Un d'ells era Julià Gual, escriptor mataroní i dirigent d'ERC. El seu fill, l'historiador Ramon Gual, tenia dotze anys i acaba de publicar una obra monumental, *Pompeu Fabra a Prada. El seu exili en terra catalana entre família i amics (1939-1948)*, a l'editorial Nova Terra, que aporta nombrosa documentació i material gràfic d'aquells anys. Ara prepara un estudi similar sobre Pau Casals.

Això sol ja és un bon motiu per entrevistar Ramon Gual. Però l'historiador té molts altres vessants: promotor cultural i editor, referent de l'activisme catalanista a la Catalunya Nord, analista agut i càustic de la política nord-acatalana i francesa, i ànima de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE). Parlem de tot plegat a la seu de la UCE a Barcelona.

- Què explica el llibre?

- Són els darrers anys de la vida de Fabra a Prada, on es va instal·lar el 1942. Era amic i veí del

meu pare. Ens vèiem cada dia. És també la vida de l'exili a Prada i apareixen noms coneguts, com la família Alavedra, els Moragas, però també la gent anònima que va conviure amb ells la vida de l'exili. Hi havia dues grans figures: una era Fabra, l'altra Pau Casals. Ara estic treballant per fer el mateix sobre Casals a Prada.

- Que Fabra sigui enterrat a Prada li sembla bé?

- És essencial. Perquè recorda que Prada és terra catalana. I no és enterrat en terra feixista. Perquè vosaltres els teniu aquí encara, i són ells els qui manen.

"És essencial que Fabra estigui enterrat a Prada perquè recorda que és terra catalana"

- El seu pare, Julià Gual, va ser un dels qui va dur el taüt de Fabra.

- Va ser un dels sis, amb Francesc Arnau, Martí Bruguera, Josep Fors, Florenci Guix i Joan Alavedra.

- Imagino que ser fill d'exiliat ha impregnat la seva identitat.

- Ho van patir més els pares que nosaltres. Quan jo vaig a la Catalunya Nord tenia dos anys i he viscut allí tota la vida. El que més m'ha marcat de l'exili dels pares era escoltar cada dia "per Nadal a casa". Els refugiats estaven convençuts que tornarien aviat perquè Franco cauria. I jo, a mesura que anava creixent, pensava que jo no tornaria. Ells no van tornar.

- Quan veu que aquella és la seva terra?

- Des del moment que vaig a escola i visc tota l'adolescència a Prada. És un cas diferent del de la família Alavedra. Macià Alavedra té dos anys més que jo. Ells tenen l'obsessió de tornar passi el que passi. Els meus pares no. El pare tenia clar que no volia tornar de qualsevol manera. A més, la meua mare era de la Guingueta d'Ix, nord-catalana. Franco va tenir tancada la frontera fins al 1947, quan es va obrir i molta gent es va precipitar i va tornar. Els Alavedra van ser dels primers. Puig i Cadafalch va tornar, però se li va prohibir exercir d'arquitecte. També va tornar Josep Maria de Sagarra. Rovira i Virgili no va tornar i va morir a Perpinyà el 1949.

"El que més m'ha marcat de l'exili dels pares era escoltar cada dia 'per Nadal a casa'"

- Mirem ara a la situació política al sud. Com veu la situació des de Catalunya Nord?

- Malament. Perquè falta coratge. Teniu una arma letal a les mans i no la feu servir.

- Quina?

- La vaga general. L'arma letal és una vaga general durant deu dies i l'estat espanyol s'arronsa. Aleshores sí que l'estat espanyol seuria a negociar seriosament. Però per fer això cal tenir coratge i saber que es perdran plomes però salvaran un país.

Ramon Gual. Foto: Josep M. Montaner

- Però vostè creu que una vaga general, en aquests moments...

- No em vulgui justificar perquè no es vol fer. Em demana què penso i li ho dic.

- Creu que seria una mesura eficaç?

- Evidentment. Sap què va significar tenir dos dies camions a la frontera? Fes-ho deu dies això. És a dir, vaga general il·limitada. El 1968, a París, va ser l'única cosa que va posar el govern francès de genolls: la vaga general. Ara bé, sou capaços de fer una vaga general? Una altra pregunta: si es guanya, qui passa davant? Perquè per anar a guanyar, tots diuen: darrera meu. El fet pel qual hi ha gent que s'atura és perquè tenen por que guanyi el veí. I una altra cosa que sorprèn a la Catalunya-Nord és que a la resta de l'Estat pràcticament ningú parli de República. És increïble. D'altra banda, si no hi ha una república federal de tots els Països Catalans, no hi ha res a fer. O se salven tots o no se salvarà cap.

- Els catalans pateixen un estat com l'espanyol, però vostès han patit el model primigeni, França.

- No s'han de confondre dues coses. Els Països Catalans suposen catorze o quinze milions de persones dins de l'estat espanyol. La Catalunya-Nord són 400.000 habitants davant de 60 milions de l'estat francès. I d'aquells 400.000, hi ha 100.000 catalans d'origen. La relació de forces no és la mateixa. Però dit això, el contingut que patim nosaltres és menys violent que el que patiu vosaltres.

- Però l'estat francès és jacobí.

- Totalment. Però té una certa intel·ligència de fins on pot anar. Nosaltres no representem res davant l'estat francès, i malgrat això, tenim una mica. L'estat francès és jacobí, però a diferència de l'espanyol, és intel·ligent.

- Què és aquesta mica?

- Que tenim llibertat d'expressió, malgrat tot. Que tenim la possibilitat de tenir unes escoles, tenim una bandera que no ens la treuen. Els independentistes de la Catalunya Nord han estat formats a l'escola francesa. Res a veure amb l'escola del franquisme. Estan obligats a ensenyar l'anticolonialisme i les revolucions. La por que tenen és Còrsega i, més enllà, Nova Caledònia. La diferència entre els francesos i els espanyols és que els francesos són malparits i intel·ligents. Els espanyols no són intel·ligents.

"Amb el temps, de Manuel Valls només es recordaran les seves traïcions"

- Li veu futur polític a Manuel Valls?

- Els personatges jacobins, arribistes i amb dents llargues, són capaços de tot. Crec que l'espanta saber que la història el jutjarà amb severitat. Amb el temps, d'ell només es recordaran les traïcions que ha comès. Ha traït la seva família, el seu partit, el seu país, tothom.

- Si a Catalunya Nord s'hagués fet un referèndum com el de l'1-O, París hauria enviat la policia?

- No. La policia intervé sobre moviments vaguístics, sindicalistes i comunistes, i ja no diguem sobre col·lectius anarquistes. Però s'ho pensen dues vegades.

- Si hagués de fer una radiografia de la situació a la Catalunya Nord respecte a fa uns anys, què destacaria?

- La fluctuació del català a la Catalunya Nord està íntimament lligada al que passa al sud. Ara tothom sap que el problema català existeix. Quan, durant el franquisme, la gent venia a Perpinyà a veure les pel·lícules que no es podien veure a Catalunya, per la gent de Catalunya Nord els qui pujaven eren espanyols. Ara, després també de tants anys d'UCE, tothom sap que són catalans. El pronunciament de cent càrrecs electes de totes les tendències en favor de la llibertat dels presos ha estat molt important.

Ramon Gual en un acte a la UCE, a Prada de Conflent. Foto: Josep M. Montaner

- Quin és l'estat de la llengua al nord?

- Si baixa la població, baixa la llengua. La clau és que els fills de la gent de Catalunya Nord es puguin quedar.

- Però la llengua és més forta ara que fa uns anys?

- El que és més fort és la consciència de llengua. Ja es reconeix com a llengua. El gran canvi ha estat l'arribada de TV3. L'únic territori on no arriba és el Conflent.

- La xarxa escolar en català és més robusta?

- Tenim La Bressola i Arrels. Però mentre la Bressola és privada, Arrels és pública, però és només a Perpinyà. A la Bressola pràcticament tots els mestres són del sud. Els mestres d'Arrels són funcionaris públics i tots de la Catalunya Nord. I una cosa molt important: han obligat l'estat francès a obrir un col·legi i un institut bilingüe, el que es diu una filera. L'institut Jean Moulin agafa la mainada que ve de primària a Arrels i, a part de l'opció de català, hi ha també l'opció d'estudiar música. Surten músics i té un èxit extraordinari.

- Observem un moment la política nord-catalana. Com és que el Front Nacional té forta implicació a la Catalunya Nord?

- Per què té tanta força Vox a alguns llocs o altres formacions similars a d'altres indrets? Hi ha les mateixes causes, des del malestar social a un substrat d'extrema dreta. Però, sobretot, el que hi ha és l'abandó de fer política per part de l'esquerra. El Front Nacional ha agafat tots els descontents de qualsevol cosa, fins a pescadors i caçadors.

- S'acosten eleccions municipals, el mes de març. Tenen opcions de guanyar a Perpinyà?

- Tenen opcions. Matemàticament no, però ho poden fer si la resta de forces no arriben a entendre's. Hi ha dues voltes. Si hi ha tres llistes al final, el que a França en diuen una triangular, aleshores guanyen. Però la resta volen passar al davant i que els altres els donin suport a ells en la segona volta. A la Catalunya Nord, hi ha un bloc de dreta i un d'esquerres, però molt fraccionat internament. Christian Bourquin, líder socialista, ja desaparegut, es va entendre amb el seu gran enemic, el cap de la dreta Calvet. Es van posar d'acord per liquidar Jean-Paul Alduy, l'exalcalde de Perpinyà.

- Com és Louis Aliot, l'alcalde del Front a Perpinyà?

- És l'antiga parella de Marine Le Pen. És un personatge completament nul, que es deixa portar. L'alcalde de Perpinyà, Jean-Marc Pujol, del bloc de dretes, havia dit que no es presentaria. Així que el seu adjunt, Romain Grau, ha anunciat una llista, Pujol anuncia que torna a presentar-se...

"La UCE s'ha mantingut a Prada perquè és l'únic lloc neutre on es pot trobar la gent dels Països Catalans"

- Vostè dirigeix la revista *Terra Nostra*, que ja té 55 anys.

- És l'única revista amb més de 50 anys amb els mateixos que la van crear. Apareix quatre vegades l'any, però també publica llibres i discos. Hem publicat 140 llibres.

- La UCE va commemorar els seus 50 anys. Continua de ple la seva vigència? S'hauria de replantejar alguna cosa?

- Catalunya Nord ha tingut sempre una doble funció: acollir com a refugi la gent del sud que marxava perquè tenia problemes i preservar la seva catalanitat. Amb l'exili, van ser més de 500.000 persones les que van venir. Fets com TV3, com he dit, o l'èxit del Barça, ens han ajudat molt. La universitat es va fer a Prada perquè no es podia fer al sud. Al morir Franco, molta gent va creure que la UCE s'havia equivocat. S'ha mantingut a Prada perquè és l'únic lloc neutre on es pot trobar la gent dels Països Catalans. Els valencians venen a Prada, els mallorquins venen, els andorrans també.